

שפת אמת

המבואר

פר' נח

מבואר על ידי
הרה"צ רבי פישל זינגרמן זצ"ל

☞ התוכן ☞

תרל"א: מנוחת השבת היא הדבקות בשורש עמ' ג
אימתי נעשה מהמצוות תולדות עמ' ח
כל חטא הוא בחינת גזל מהשם יתברך עמ' יא

להשיג מדי שבוע
לתרומות, הערות והארות
ארץ הקודש: 03-7200159
ארה"ב: 718-9260874
9260874@GMAIL.COM
לשמיעת השיעורים בטלפון:
0732951385
בארה"ב (קול הלשון): 7183952440/3/1/2/9 ל מאפטא, עבודת ישראל

נח תרל"א

ענין המנוחה

וברא עולמו להיות הארת חיותו שנותן לכל עולם ועולם במדה שיוכלו הנבראים לקבל, ועבודת ימי המעשה שהנקודה סגורה כמו שכתוב "יהיה סגור", ואף על פי כן נפתחת לאדם בשבת כפי עבודתו ודפיקתו בימי המעשה. וכשבא אל הנקודה נקרא נח ניחא לו כו' בעולם הזה בעולם הבא כו' עיין שם במדרש רבה ובזוה"ק.

ולזאת יעקב אבינו שכתוב בו שקבע תחומין, היינו שירד לתוך ההסתר ונתגלה לו הפנימיות כמו שהיא במדה, אבל אברהם שהיה למעלה מהטבע, כענין אהבה מקלקלת השורה, ואהב"ה גי' אח"ד, שהוא מיוחד להשם יתברך בלי הסתר כלל, [גם נודע כי לפי גודל האהבה בורח היצר הרע, וזה יש לפרש וכרות עמו - היצר הרע הברית], וכתוב בהבראם באברהם, אם כן הוא למעלה מהבריאה, והוא דבוק תמיד בהנקודה. ולכך בחינת שבת שייך רק ליעקב. וזה עצמו מה שנח היה צריך סעד, את אלקים כו', כי היה תוך ההסתר ואלהים [בחינת הצמצום] בחינת הנהגת הנבראים, וזה שאיתא במדרש למי שהיה בטיט, אמר המלך בא עמי, כי היה צריך שמירה כנ"ל.

בזוה"ק נח הוא שבת, שכתוב בו וינח ביום השביעי, פירוש כי זה ענין המנוחה הוא במקום השורש, כשאדם דבוק בשורשו ששם מקום מנוחתו אין לו שום יגיעה, כי כל מה שעובר עליו הכל אחד. וגם אצלו נמשך תמיד אחר יראת ה' אם כן יש לו מנוחה כמ"ש "כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ". וזה פירוש "נח איש צדיק", פירוש 'צדיק' כשיש התנגדות כמו במשפט יש מי שצודק בדין, ו'חסיד' הוא שלבו חלל בקרבו, שאין לו דין ודברים כלל עם היצר הרע. וזהו שאיתא באברהם על ידי שלא נזכר אצלו שמירת שבת ירש הארץ במדה, ויעקב שקבע תחומין כתיב ביה נחלה בלי מצרים ואין מובן. והפירוש כי בחינת שבת שייך לימי המעשה דייקא להיות אור השבת בימי המעשה, וזה תמים היה בדורותיו [עיין מה שכתבתי בעניני סוכות], שהוא פנימיות החיות של הטבע שהדורות נקראים הנבראים בטבע מעשה בראשית, וזה במדה כי ה' יתברך היה אחד קודם בריאת עולם בלי גבול ותכלית.

בזוה"ק (נח נט, ב) נח הוא שבת, שכתוב בו וינח ביום השביעי. פירוש כי זה ענין המנוחה הוא במקום השורש, כשאדם דבוק בשורשו ששם מקום מנוחתו אין לו שום יגיעה, כי כל מה שעובר עליו הכל אחד. בביאור דברי השפת אמת נפתח, דקודם כל מוצאים אנו בפשטות בהמציאות הגשמית, שכל זמן שאדם נמצא במקומו, דהיינו בביתו ובסביבתו הקרובה, רוחו קרובה לשמחה על פי הרוב, וכל הקשיים העוברים עליו מקבלת אותם נפשו בטובה ובקלות מכיון שהיא שרויה במנוחה ומרגוע, אך כשאדם נמצא בגלות לעולם אין לו ישוב הדעת גם אם אין לו טרדות מיוחדות.

והנה המקום האמיתי של אדם ברוחניות הוא כאשר עושה את רצון ה', ואז הנשמה מרגישה בעצמה שהיא במקומה ובמנוחה, וגם הגוף אינו בגלות אלא מתחבר לנשמה ומסייעה לבוא למקומה הראוי, ואז היהודי תמיד בשמחה כי כל מה שעובר עליו הרי הוא בביתו ובמנוחתו.

ואפשר לומר שזה ענין נח כפשוטו, שהיה איש צדיק בדורותיו, היינו שהשלים את שורשו כפי השייך לו וממילא היה תמיד ברוחניות בבחינה זו שהיה בביתו, ולכן שילם לו הקב"ה שכרו מידה כנגד מידה, שגם בזמן שמצד הנהגת העולם היה ראוי שיהיה נח נמצא בבלבול מצד המבול שבלבל את הכל, נתן לו השי"ת אפשרות להיות במנוחה בתיבה ששם היו לו כל צרכיו עד שיוכל לחזור לביתו במנוחה, שמכיון שבזמנים שלא היה מבול הוא היה תמיד בבחינת מנוחה בביתו הרוחני - שבת בבית ה' כל ימי חיי, לכן זכה לשכר שיהיה תמיד במנוחה.

וגם אצלו נמשך תמיד אחר יראת ה', כאשר האדם הוא בבחינה זו שהוא בביתו ובמנוחה הוא נמשך תמיד אחר יראת ה', דהיינו אחר המנוחה האמיתית שעליה נאמר (בראשית מט, טו) "וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבול", וידוע שמנוחת יששכר היה לסבול עול תורה, **אם כן יש לו מנוחה, כמו שאיתא "כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ"**. גם אם עוברים על הצדיק עול מלכות ועול דרך ארץ, אין הם יכולים להטרידו ממנוחתו וכמו שכתב רבינו לעיל - "כל מה שעובר עליו הכל אחד".

וזוה פירוש "נח איש צדיק", פירוש 'צדיק' כשיש התנגדות כשנלחמים בצדיק מבחוץ או מבפנים, היצר הרע או סתם אנשי רשע, כמו במשפט יש מי שצודק בדין שהרי זה הוא ענין צדקה ומשפט, שמכריעים בין שני בעלי דין ואחד מה הוא הצודק, ו'חסיד' הוא שלבו חלל בקרבו, כדוד המלך שנאמר עליו "וליבי חלל בקרבי", שאין לו דין ודברים כלל עם היצר הרע.

ההבדל בין צדיק לחסיד

וכלשון השפ"א בליקוטים וישב כז, א (מובא בבני בינה) **"והצדיק את הצדיק, צדיק כשנצטדק בדין ונתברר כי איתו הצדק** היינו שעד עכשיו לא ידעו שהוא צדיק ורק עכשיו נתברר זה, **והבא לידי נסיון נקרא צדיק כיוסף הצדיק...** היינו שהיה לו מלחמה עם פוטיפר ורק שנשאר בצדקו וקדושתו, אבל מכל מקום עברו עליו נסיונות במצרים שרצו לאבדו מצדקתו, **וחסיד לפנים משורת הדין כמו שכתוב "לבי חלל בקרבי"**, החסיד הוא מי שטבעו מושך אותו לעשות לפנים משורת הדין מעיקרא, וכמובן שגם מי אין לו טבע זה גם הוא צריך לעשות כן, ואדרבה הוא צריך יותר לעמול לשבור טבעו ולהתנהג לפנים משורת הדין, מכל מקום תואר שם 'חסיד' יש רק למי שטבעו כן בעצם לעשות לפנים משורת הדין".

ועוד כתב השפ"א נח ד"ה מקטני אמנה **"וזה ג"כ שכתוב נח היה צריך סעד, פירוש כי עדיין לא תיקן עצמו להיות הטבע נמשך אחר רצון השם יתברך ממילא בלא עבודה, ורק את האלקים התהלך לשון עבודה ויגיעה, ששמר בעבודה רבה שלא עזב יראת ה'"** שהיה צריך להגיע לעזר אלוקי לנצח את יצרו, **וזה שנאמר עליו צדיק כמו שכתבנו במקום אחר פירוש צדיק הוא בעבודה, כמו שאיתא על יוסף הצדיק על ידי שבא דבר עבירה לידו כו', וכן כתיב "הצדיק בריבו" כי שם צדיק הוא על דין שיוצא זכאי כנ"ל, היינו שהיה דין ומשפט ויצא זכאי, אבל אברהם אבינו ע"ה נקרא חסיד, והיינו שפעל ותיקן את עצמו עד שהאמין בה' כפירוש הנ"ל שנמשך גם הטבע אחר הקב"ה, ולכך עשרה נסיונות מעידין על זה, כמו שכתב המהר"ל בס' גור אריה, כי מה שכתוב "מתחזק בצדקו מאליו" היא בעת הנסיון שניטל ממנו המדריגות, וכמ"ש בסה"ק ובפרט בספר בית ישראל עה"פ "עתה ידעתי כי ירא אלוקים עתה", וקשה והרי אברהם אבינו היה במדריגות גבוהות בהרבה מיראת אלוקים על פי פשוטו, שהרי אברהם היה איש החסד ועיקר עבודתו היתה אהבת ה' בלי סוף, ומתוך שבעת נסיון שלוקחים כל המדריגות אז נתברר מדריגתו האמיתית של האדם, ואז בשעת הנסיון הזה, כשלקחו מאברהם את מיד האהבה שלו, נתברר שאברהם אבינו ע"ה היה ירא אלוקים באמת, **וזה כנ"ל שפעל להיות לבו חלל בקרבו ורק כל חיותו בלתי לה' לבדו.****

וכן מבאר הרח"ו (שערי קדושה חלק א' שער ג'), במהות הנ"מ בין צדיק לחסיד, כי צדיק הוא מי שנדבה רוחו אותו לקיים את כל התרי"ג מצוות אלא אין עדיין קיום המצוות חדור בעצמותו (איינס מיט איהם), זהו צדיק גמור הכובש את יצרו, והחסיד הוא מי שנטבעו בטבעו כל התרי"ג מצוות עד שמקיים את כולם בשמחה ואהבה בלי יצר הרע כלל, כי החומר שלו נזדכך כבר, שזו שהיתה דרגת דוד המלך שאמר על עצמו "וליבי חלל בקרבי" זהו בחינת "חסיד", עיי"ש דבריו הקדושים.

וזהו שאיתא באברהם על ידי שלא נזכר אצלו שמירת שבת ירש הארץ במדה כמ"ש "התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה" כו' (בראשית י"ג י"ד), ויעקב שקבע תחומין כמ"ש במדרש על הפסוק (בראשית ל"ג, יח) ויחן את פני העיר שתיקן עירובי תחומין, ומוכח מזה ששמר את הש"ק, וכתב המדרש שם שעל כן יעקב אבינו ירש את העולם שלא במידה שנאמר והיה זרעך כעפר הארץ, כתיב ביה "נחלה בלי מצרים" שירש את הארץ בלי מידה וגבול, ואין מובן. והפירוש כי בחינת שבת שייך לימי המעשה דייקא להיות אור השבת בימי המעשה, כמ"ש בראשית חכמה (שער הקדושה פ"ב אות כ"ז) שצריך להשפיע מקדושת יום שבת לכל יום ויום "מאחר שהיא הנקודה שהיא קיום הששה והששה הם ששה שיעורים סביב הנקודה" עכ"ל, ויש עוד שיטה בזה"ק שהשבת היא נקודה האמצעית שבעיגול המקיף את הנקודה, וכמו שאיתא בזמירות של האריז"ל "ימינא ושמאלא ובינייהו כלה", שהשבת מוקפת בימות החול משני צדדיה, שלושה מכאן ושלושה מכאן ומשפיעה עליהם.

המשכת החיות
דהאור אין סוף
לתוך הטבע

כאן מסביר השפת אמת ענין זה של "דור הולך ודור בא" - לנח, שהוא היה בחי' יעקב שהיה בו שמירת שבת ועל פי מה דאי' בזה"ק ומובא בתחילת הד"ה הזה שנח היה בו שמירת שבת, ואע"פ שאמנם לא היה עוד אז את התורה בהתגלות, נח השיג את שורש המצוה של שבת וקיימה בשלימות, וזה "תמים היה בדורותיו" [בעולם הזה ובעולם הבא], [עייין מה שכתבתי בעניני סוכות] שהשבת הוא פנימיות החיות של הטבע, שהדורות נקראים הנבראים בטבע מעשה בראשית. וז"ל (בליקוטים לשבת חוה"מ סוכות מג, ב) כי שבת הוא אור שבעת הימים, וצריך להיות ימי החול נמשכים אחר השבת, אבל מי שאינו שומר נקודת השבת אשר סגור בימות החול, הוא מושך נקודת השבת אחר החול ונקרא מחלליה כו', ונקודה זו הגנוזה גם בימי המעשה אשר תלוי בעבודת האדם שעל זה נאמר "ששת ימים תעבוד" (שמות כ, ט) למצוא הנקודה גם בימות החול גו', כמו שכתוב (יחזקאל מו, א) יהיה סגור כו' (בני בינה).

וזה 'במדה', כי ה' יתברך היה אחד קודם בריאת עולם בלי גבול ותכלית. וברא עולמו להיות הארת חיותו שנותן לכל עולם ועולם במדה שיוכלו הנבראים לקבל, וכידוע וכמ"ש רבינו חיים ויטאל בהקדמת ספרו אוצרות חיים וכן בעץ חיים, שלפני בריאת העולם היה האור אין סוף ממלא את כל מקום החלל עליו נברא העולם, וכשעלה ברצונו לברוא את העולם - ומביא לזה כמה טעמים הן מפני שדרך הטוב להטיב והן כדי יקרא חנון ורחום - עשה צמצום במרכז הנקודה שבו עי"ש בדבריו העמוקים ואין כאן המקום להאריך בזה, ומבואר שם עוד שאחר הצמצום האיר הקב"ה הארה מהאור אין סוף שלפני הצמצום בתוך הצמצום, וזה נקרא "קו המדה" מפני שמודד לכל העולמות לפי היכולת שיכולים לקבל, וזה כוונתו באמרו "וברא עולמו להיות הארת חיותו שנותן לכל עולם ועולם במידה" כו', כוונתו שהרי הקב"ה הוא אחד גם לאחר בריאת העולם, אלא שהשינוי הוא מצד הנבראים, שלאחר הבריאה קבלה מצד המקבלים היא במדה, שמאיר הארץ חיותו שלפני בריאת העולם - לאחר בריאת העולם במידה שיכולים לקבל, ועבודת ימי המעשה שהנקודה סגורה כמו שכתוב "יהיה סגור", הכוונה היא על הנקודה הפנימית של קו המידה, ואף על פי כן נפתחת לאדם בשבת כפי עבודתו ודפיקתו בימי המעשה. אע"פ שבשבת נפתחת הנקודה הזו, הפתיחה הזו היא לפי יגיעתו ודפיקתו בששת ימי המעשה, האדם דופק על השער עוד דפיקה ועוד דפיקה ועוד דפיקה, ונדמה לו בימי המעשה כאילו אין שום תוצאה מכל יגיעות ודפיקות אלו (עס רורט זיך נישט), אבל בשבת נפתח הנקודה ואז רואה שכל יגיעה ודפיקה יש לו תכלית ותועלת.

וכשבא אל הנקודה נקרא נח, ניחא לו כו' בעולם הזה בעולם הבא כו' עיין שם במדרש רבה (ל, ה) ובזוה"ק. שעל ידי השבת יש לו ניחא גם בעולם הזה, כי רואה שגם היגיעה שיגע בעולם הזה בששת ימי המעשה פעל לפתוח לבו, ורק שעל ידי יום השבת נתגלה אליו האור בפועל, כמאמרם ז"ל "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת", וכלשון המדרש שם "אלה תולדות נח, אתמהא, לא היה צריך קרא למימר אלא אלה תולדות נח, אלא... ניחא בעולם הזה ניחא לעולם הבא".

[והטעם שהנקודה נפתחת בשבת ביאר לקמן תרל"ה וז"ל, השי"ת נתן נקודה קדושה בכלל הבריאה, והנבראים בפרט בני אדם צריכים להרחיב נקודה זאת שתתפשט כחה בכל הארץ. אך כי אלו התולדות הם רק על ידי הביטול שאדם מבטל עצמו להבורא ית' ויודע ומבין כי אין בכחו מעצמו לעשות תולדות, ואינו מוצא לו מעצמו מקום רק בכח הבורא ית', וכפי מה שידוע זאת כך עושה תולדות, וזהו שאמר הכתוב הפירוש אלה תולדות נח, בחינת מנוחה וישוב הדעת לחזור כל אחד לשרשו ולהבין כי אין לו חיות מעצמו כלל ועל ידי זה עושה תולדות, אף כי בחינה זו היפוך התולדות והתפשטות, עם כל זה עיקר התולדות תלוי בזה עכ"ל].

ולזאת יעקב אבינו שכתוב בו שקבע תחומין, היינו שירד לתוך ההסתר ונתגלה לו הפנימיות כמו שהיא במדה, ננסה להבין מעט דבריו העמוקים עד אין שיעור, השפת אמת מבאר ענין התחומין שלפי הפשט הוא מקום שאי אפשר ללכת בו (בש"ק) מחמת האיסור, ותיקונו של יעקב אבינו היה שעל ידי עירובי התחומין אשר עשה, היה אפשר ללכת גם שם, וענינו על פי פנימיות הוא במה שיעקב אבינו נכנס לתוך ההסתר כדי לקחת את הנקודה אלוקית שבהסתר ולגלותה, ואז נתגלה לו גם האלוקות שבתוך העולם והוא הפנימיות כמו שהיא במדה.

ענין התחומין
שהוא לגלות
את האור בתוך
ההסתר

והוא על פי מה שידוע שאור אין סוף הסובב כל עלמין היא האור אשר למעלה מכלי ההשגה של העולמות, ובחינת האור הממלא כל עלמין הוא האור השורה בכל עולם לפי כלי הקיבול שלו, והאדם ההולך בעולם באמונה ממשיך לעולם את האור הממלא כל עלמין, היינו שמאמין שאפילו בטבע יש בו אורו ית' הממלא כל עלמין ובאמת הכל הוא השי"ת, כי אין נ"מ בין ממלא לסובב, שהכל הוא מאור אין סוף ואין פירוד ביניהם.

אם כן אין הסתר עוד, כי האדם העושה כן הוא מחבר בין ה"למעלה מהטבע" ל"טבע", וזהו הוא ענין יחוד קוב"ה ושכינתיה, קוב"ה הוא בחינת אלקותו ית' כפי שהוא קדוש ומובדל מהעולם ושכינה היא בחינת מה שהקב"ה שורה בעולם. וידוע ששורש כל הצמצומים הוא בהצמצום הראשון באור האין סוף, שנתעלם ונתכסה ונתהווה מקום פנוי לבריאת העולמות, ואע"פ שאח"כ נמשך קו לתוך המקום פנוי הזה, הרי קו הזה שהוא שורש הארת אלקותו בתוך העולמות הוא במדה, אבל מי שמגלה בחינה זו של למעלה מהטבע, יש לו בחינת אור א"ס שהוא בלי גבול כלל, וזכה לבחינת שבת בלי מצרים.

אבל אברהם שהיה למעלה מהטבע, כענין (ב"ר נה, ח) אהבה מקלקלת השורה, ואהב"ה גי' אח"ד, שהוא מיוחד להשם יתברך בלי הסתר כלל, ענין האהבה שעל זה כתיב אברהם "אוהבי", היינו שהוא מיוחד במידת האהבה וכל כוחות האהבה בנפשו מיוחדים רק להשי"ת, שאין לו שום הרגש אהבה שלא יהיה בטל מפני אהבת בוראו, וידוע מאמרו המפורסם של הבעל שם טוב הק', על הפסוק (ויקרא כ, יז) "ואיש כי יקח את אחותו חסד הוא", ולכאורה אינו מובן, שהרי חסד הוא הרי ענין חיובי ושם הוא ענין שלילי לעבור על אחת ממצוות השי"ת - והגם שעל פי התרגום מובן כי חסד מפרש חרפא, אמנם על פי פשוטו אינו מובן, ומפרש הבעל שם טוב שמקור כל האהבות ואפילו אדם זה שנפל רח"ל לעבור על אחת מהאהבות שבתורה וניצל את מידת האהבה

באברהם אבינו
לא היה ענין
הסתר כלל

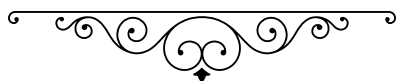
לענין אחר שהוא נגד רצונו ית', מכל מקום עליו לדעת שמידת האהבה הגשמית שורשה ממידת אהבת ה', ומה שנפל לקליפה הוא משום שלא השקיע את כל כוחותיו לאהבת ה', ועל כן העצה מכאן והלאה לדעת כיצד יחזור בו וישוב בתשובה, על ידי שיכניס את כל כוחות אהבתו באהבת השם וממילא לא ישארו לו כוחות אהבה שיפלו לאהבות חיצוניות.

[גם נודע כי לפי גודל האהבה בורח היצר הרע, כשלאדם יש שלימות וחוזק (שטארק און גאנץ) מידת האהבה בנפשו להשי"ת בורח ממנו היצר הרע כי אין לו שם מקום, וזה יש לפרש "וכרות עמו" - היצר הרע "הברית", כמבואר בירושלמי (ברכות פ"ט ה"ה) "אין לך חביב מכוחם אלא פרוש אהבה כאברהם, אברהם עשה היצר הרע - טוב דכתיב ומצאת את לבבו נאמן לפניך", והיינו שאברהם אבינו לא עשה אפילו את מעשים הגופניים להנאתו רק למען כבוד השי"ת, והוא כמבואר כאן, שלדרגה זו הגיע על ידי שלא השאיר בנפשו שיירים של מידת האהבה שלא היה לגמרי להשי"ת, ואף כאן הכוונה לענייננו, שהיצר הרע כרת ברית עם אברהם שנעשה ידידו שהעלה גם אותו לעבודת השי"ת [וכדאי' בכל מאודך - בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע].

וכתיב (בראשית ב, ד) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם אותיות באברהם, אם כן הוא למעלה מהבריאה, והוא דבוק תמיד בהנקודה הפנימית, ולכך בחינת שבת שייך רק ליעקב. כי בחינת שבת שייך רק למי שיש לו גם את בחינת ימי המעשה שהוא ההסתר, ונלחם עמו שהוא בחינת יעקב.

וזה עצמו מה שנח היה צריך סעד, "את אלקים כו' התהלך נח", כי היה תוך ההסתר ואלקים [בחינת הצמצום], וכדאי' בב"ר (ל"ג א) "ויזכור אלקים את נח אמר רבי שמעון בר נחמני כו' אשריהם לצדיקים שהופכים את מידת הדין למידת רחמים בכל מקום", והוא ע"ד הנ"ל שנח הוא בחינת אלוקים שהיא מידת הדין אלא שהיפכה לרחמים וזהו על ידי עבודה, בחינת הנהגת הנבראים.

וזה שאיתא במדרש למי שהיה בטיט, אמר המלך בא עמי, כי היה צריך שמירה כנ"ל. וז"ל המדרש (ב"ר ל"ז) "את האלקים התהלך נח רבי יהודה ורבי נחמיה, רבי יהודה אמר משל למלך שהיו לו שני בנים אחד גדול והאחד קטן, אמר לקטן הלך עימי, ואמר לגדול בא והלך לפני, כך אברהם שהיה כחו יפה התהלך לפני והיה תמים, אבל נח שהיה כחו רע את האלהים התהלך נח". יעזור השי"ת שנזכה לכח אבותינו הקדושים לעבוד את השי"ת באמת ולבב שלם ועי"ז נזכה להגאולה השלימה אמן.

אימתי נעשה מהמצוות תולדות

כן כשאדם עושה מצוה בכל כחו וחיותו נעשה תולדה. ואמת כי מכל מצוה נעשה תולדה, כי כן יסד השי"ת להיות תלוי מעשה עליון בתחתון, אבל להיות נקרא תולדותיו של אדם להיות לו דביקות ושיכות להתולדה זה תלוי ברצון ועשית המצוה כנ"ל, והפסוק כפשוטו על ידי שהיה צדיק ממילא התולדותיו היו כראוי, על ידי שגם בזיוג היה העיקר למצוות ומעשים טובים, ונמשך התולדה אחר העיקר.

ברש"י עיקר תולדותיהם של צדיקים מצוות ומעשים טובים. ולא כתב עיקר תולדות מצוות ומעשים טובים, וממילא נדע כי הצדיק עושה מצוות. אבל לא כל מצוה עושה תולדה להאדם, רק הצדיק שכל החיות שלו דבוק במצוות, ומבשרי אחזה אלקי כמו זיווג גשמי על ידי שכל החיות נמשך בו נוצר מזה תולדה,

ברש"י עיקר תולדותיהם של צדיקים מצוות ומעשים טובים. ולא כתב עיקר תולדות מצוות ומעשים טובים, הוקשה לו על לשון רש"י "עיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים", תיבות "של צדיקים" מיותר, דהרי בצדיקים עסקינן, והוה ליה לאמר "עיקר תולדות מעשים טובים" וממילא נדע כי הצדיק עושה מצוות.

ומתרגם, **אבל לא כל מצוה עושה תולדה להאדם**, אע"פ שבודאי כל מצוה ומצוה עושה נחת רוח להקב"ה ובפרט מצוה שעושה צדיק, מכל מקום כאן אנו הכוונה היא למעלה מיוחדת של המשכת והולדת אור חדש. כידוע יש בעולמות עליונים אורות רוחניים זוהרים ומבהיקים עד אין קץ, ומכל מקום ענין זה של הולדת אור חדש הוא רק על ידי פעולה אשר שמה יקרא לה בלשון קבלה "ביטושא", אשר לשון זה שהוא כינוי לדבר שנפגש בחבירו (האקט זיך אריין), משתמשים בו חכמי האמת לשבר את האוון בענין רוחני נורא וצח זה אשר מוליד אור חדש, וכן נעשה ענין נורא זה על ידי יחוד של פנים בפנים, הצד השווה שבהם שעל ידי התקשרות בין שני אורות נעשה אור חדש.

ומי יכול לפעול פעולה זאת - **רק הצדיק שכל החיות שלו דבוק במצוות**, ובשעה שעושה המצוה מתאחד עם המצוה, ממילא נעשה יחוד בינו לבין המצוה ומיוחד זה נעשה תולדות. בוודאי כל צדיק עושה מצוה בדחילו ורחימו, אלא שיש צדיק שאינו בדרגה כזו שכל החיות שלו היא בהמצוה, ולכן הגם שמעשיו עולים למעלה לנחת רוח ורצון אין לו מעלה מיוחדת זו של הולדת אור חדש.

וענין זה מבואר בסה"ק, המאירים לנו בדבריהם הקדושים, באיזה אופן זכינו שתמשך אלינו מדת האהבה שעבד בה אברהם אבינו את בוראו, ומידת יראת ה' שבה עבד יצחק אבינו את קונו, ומידת הרחמים והתפארת ומידת האמת - אין אמת אלא תורה - שהיא של יעקב אבינו כמ"ש תתן אמת ליעקב, איך יתכן שנירש מצוות אלו מאבותינו, והלא ענין ירושה שייך בפשטות רק בדבר גשמי כמ"ש (משלי יט, יד) "בית והון נחלת אבות", ולא בדבר רוחני, וכמו שאנו רואים במציאות שלפעמים יש צדיק גדול שעומל הרבה בתורה ועבודה והוא צדיק ויר"ש ויש לו את כל המעלות ובנו אינו צדיק כלל, כי לא עמל בעבודת ה'.

ומבארים הסה"ק שהאבות הקדושים עבדו את השי"ת באופן שנתאחדו עם המצוה שעשו עד כדי שנעשו למין חדש ממש! עד האבות הקדושים היה בעולם רק ארבע דרגות בבריאה שהם דומם צומח חי ומדבר, אבל אברהם יצחק ויעקב כל אחד במידתו ומצוותיו שעמל, היה עד שנתאחד עם המצוה, עד שאברהם נעשה למין חדש, שמהותו הוא שאוהב את ה', וכל רצונותיו ופעולותיו נמשכין אחר טבע זה, ויצחק נעשה למין חדש שירא את ה' וזהו כל מהותו, ויעקב נעשה למין חדש של עבודת ה' על ידי מידת הרחמים שהיא התפארת, וזה כוונת השפת

אמת שרק צדיק שכל חיותו דבוק בהמצוה עושה תולדות והיינו הן בגשמיות - שמוריש חיותו הזאת לבניו - והבן ברוחניות.

ומבשרי אחזה אלקי, כמו זיווג גשמי על ידי שכל החיות נמשך בו נוצר מזה תולדה, כן כשאדם עושה מצוה בכל כחו וחיותו נעשה תולדה. כמו שאיתא בבן פורת יוסף (לריש פרשת נח דף י"ט ע"ד) וז"ל בשם מורי (הבעל שם טוב) כי מבשרי אחזה אלוה, כמו בזווג הגשמי אינו מוליד כי אם המשמש באבר חי בחשק ושמחה, כך בזווג הרוחני הוא הדיבור בתורה ובתפלה כשהוא באבר חי בשמחה ובתענוג אז הוא מוליד כו', אם כן זה העוסק בתורה ובעבודת השי"ת לשם שמים לעשות נחת רוח להשי"ת בלי שום תשלום שכר, אז זוכה לטעום מתיקות ועריבות ותענוג בתורה ובעבודת השי"ת, ועל ידי זה הוא מוליד ברוחני, כמו בזווג כשהוא בתענוג ושמחה, מה שאין כן העוסק בתורה ובעבודת ה' שלא לשם שמים, אין לו נחת ותענוג אינו מוליד עכ"ל.

לאחר דברים נוראים אלו, בא השפת אמת לחזק אותנו, לאחר שלכאורה הוא מחמיר כ"כ בענין זה, ואומר שאפילו צדיק שראוי לשם העצם והתואר "צדיק" אינו עושה בכל מצוה שעושה בחינה זו של תולדה, וא"כ מה יהיה עמנו דלי אנוש, איך נזכה אנו למעלה נשגבה ונפלאה זו? על זה בא ומאיר לנו, **ואמת כי מכל מצוה נעשה תולדה, כי בן יסד השי"ת להיות תלוי מעשה עליון בתחתון, וכדאי" בזוה"ק (ויחי רכ"א): הא חזי כל הנקרא בשמי כו' כמה עיראין עוברין מלכא קדישא (כמה מרוממים מעשיו של המלך הקדוש השי"ת) דהא באינן בריין דאיהו עביר לתתא קטיר לון במילין עראין דלעילא, (כל הנבראים התחתונים קשורים בספירות העליונות של העולמות העליונים), וכד נמלין לון לתתא ועבדי בהו עוברא, אתער הוא עוברא דלעילא דקטיר בה (וכשעושים בהם איזה פעולה כאן למטה עושים פעולה בספירות העליונות)¹.**

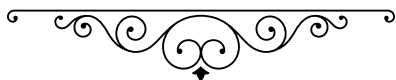
אבל להיות נקרא תולדותיו של אדם להיות לו דביקות ושיכות להתולדה, שהתולדה תקרא על שם האב, בכך שמהות התולדה קשורה לנפשו הפנימית, כלומר שעשיית המעשים טובים לא רק תפעל את הפעולה הקדושה בעולמות עליונים, אלא שהעושה את המצוה שהוא האב למעשה עצמו הוא יהיה האב של התולדות שיוצאים מהמצוה שהיא אור הקדושה היוצאת ממנה, וכמו שכ' שכר מצוה מצוה.

וכמו שפירש הבעל התניא שמשכרה של מצוה נדע מהותה, כי אם היה השכר שהיא התוצאה דבר נפרד מהמצוה היה יכול ליתן לנו ממון או איזה דבר גשמי, אבל באמת "שכר מצוה מצוה", כי המהות של המצוה אינה אמצעי אלא מטרה, והיא להיות לאדם צוותא וחיבור להקב"ה, והחיות שיש לאדם בשעה שעושה את המצוה נשפע לו מצד הקדושה שנעשה מרכבה להקדושה, ועל ידי שעושה מצוה כראוי זוכה לעוד צוותא וחיבור להשי"ת. ואפשר שזה הביאור בדבה"ק של השפת אמת כאן, שהתורה"ק דורשת שיהיו מצוותיו של האדם בבחי' תולדותיו של האדם, שיהיה לו שייכות ודביקות להתולדה שתבוא לו עוד מצוה, ויראו שנתקיים בו שכר מצוה מצוה מפני שהמצוה הראשונה היתה בדביקות להשי"ת, ולכן זכה לעוד מצוה.

זה תלוי ברצון ועשיית המצוה כנ"ל, בוודאי בכל מצוה אנו עושים פעולה בעולמות עליונים, אבל לראות את ה"שכר מצוה" שזה מביא אותנו לעוד צוותא וחיבור, לזה אין זוכה כל אחד, רק מי שעושה המצוה באופן הנ"ל.

[1] על פי ביאור הרה"צ רבי דניאל פריש בעל המתוק מדבש בספרו אוצר הזוהר (ירושלים תשל"ז).

והפסוק כפשוטו על ידי שהיה צדיק ממילא תולדותיו היו כראוי, על ידי שגם בזיווג היה העיקר למצוות ומעשים טובים, ונמשך התולדה אחר העיקר.

בחינת החמס והגזל שבכל חטא

להעלות נחת רוח להשם יתברך, כמו שכתוב בהם, אבל מצד עצמו היה איש צדיק. ודור הפלגה ידעו שהכל מהשם יתברך, ונקראו יודעים רבונם וכו', רק שרצו שיתנהג השם יתברך אתם כרצונם על פי כחות נפרדים וניטל מהם בחינת האחדות, כמו שכתוב "עם אחד", שמעתי מא"ז אדומו"ר כי זה על בני ישראל. ותמוה, והפירוש נראה כי מה שהיו מתיחדין כאחד, וזה שייך רק לישראל, ואמרו חז"ל "כל השומר שבת אפילו עובד עבודה זרה" כו', אך נקודת שבת שהוא אחדות הנ"ל, ניטל ממי שעובד עבודה זרה בוודאי, ולכך זה הבירור שאינו עובד עבודה זרה באמת. וכתבי "לא יבצר" כו', וכן היה האמת שנפרדו מהשם יתברך, רק רצונם היה להיות נשאר באחדות לרעה, וניטל מהם, [וזה שאיתא בזוה"ק ענין האחדות על פסוק "מסע שלימה נבנה אך ברזל כו' לא נשמע", וכשנשמע ניטל האחדות עיין שם, והבן כל זה].

ברש"י במדרש החמס קם כו', על ידי שאינו יודע שהכח מהשם יתברך נמצא הכל חמס, וכן שמעתי מאא"ז מו"ר ז"ל על פרשת תשובה והתודה שכתוב אצל גזל, ואמר כי כל עבירה הוא גזל כנ"ל, ופירוש זה במה שאמרו חז"ל הנה מעולם הזה בלי ברכה גוזל אביו ואמו כו' כי חיות הכל מהשי"ת, וכשאינן אדם יודע זאת הכל גזל. ומלאה הארץ חמס הוא היפוך "מלא כל הארץ כבודו", וכפי רצון העולם כן האמת, ועל ידי זה "קץ כל בשר", כי אין להם באמת כלל חיות. כמו שכתוב "ותרם התיבה", עיין זוה"ק. וזהו "לא נח בהם", כי בחינת שבת שהוא נייחא להשם יתברך, והוא בחינת הדביקות מנבראים להבורא, חסר להם. ומה שאמרו אף נח שנשתייר אינו כדאי, אף כי התורה מעידה שהיה איש צדיק, פירוש, כי הוא היה אז הצדיק שבדור, ומהם לא היה לו

במדרש החמס קם כו' ז"ל המדרש (ב"ר ל"א, א), החמס קם למטה רשע, החמס קם אתמהא (וכי יש לו תקומה להרשע?) ח"ו, אינו קם! ואם קם למטה רשע, לחיובו של רשע. על ידי שאינו יודע שהכח מהשם יתברך נמצא הכל חמס, השפת אמת בדבה"ק נותן בנו הסתכלות חדשה מהו ענין החמס. אע"פ שחמס בפשוטו משמע גזל, בפנימיותו החמס הוא כל מי שמשתמש בכח השי"ת - ומי הוא זה אשר אינו משתמש בכח השי"ת - ואינו מודה לו, וכמו שאמרו חז"ל (ב"ר יד, ט) כל הנשמה תהלל י-ה על כל נשימה ונשימה תהלל י-ה, היינו שעל כל נשימה צריך להכיר כי הוא הנותן לו אותה, ועל אחת כמה וכמה דברים נוספים היינו רכוש וכיו"ב שנותן השי"ת לאדם.

וגם מעשה הגזל בפשוטו בא על ידי שהאדם מפריד את הפועל מהנפעל, כי כשיודע שכל הברואים כחומר ביד היוצר וכל הבריאה וכל הקנינים שיש לו ממון ושאר דברים ונראה לו כאילו קנאם ביגיעתו, הרי זה חמס, והרי זה ע"ד שאמר הבע"ז שם טוב הק"ל¹² על הפסוק (דברים יא, טז) "וסרתם ועבדתם אלהים אחרים", שהעבודה העיקרית של שם אלוקים הוא כמו שנפסק בשו"ע הלכה למעשה שצריך לכוין שהוא תקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות כולם, וכשאדם עובר את עבודה זו של שם אלוקים כראוי אז הוא מרגיש בכל פעולה וכל דבר שיש לו שאין זה שלו ואין זה הוא, אלא השי"ת שהוא תקיף ובעל היכולת וגם כל הכוחות כולם הם שלו כל הקנינים כולם שלו, וכל המאור עינים¹³ "אשר ידע שהקב"ה הוא מנענע כל רגע עם כל הכוחות שלו" עכ"ל, היינו שיכיר האדם שהשי"ת משפיע לו כל רגע חיות חדש ואם לאו אין לו שום כוח כלל, כי הרי הקב"ה הוא שורש כל הכוחות, וגם

[2] ראה בהערה הבאה כפי שמובא דבה"ק במאור עינים.

[3] מאור עינים ויגש: וזהו שלימד אותנו הבורא ברוך הוא איך לאהוב אותו יתברך ואמר למען חייך, פירוש למען שהבורא יתברך הוא חייך שכל כחותיך וחיותך הוא הבורא ברוך הוא שהוא מקשר ומייחד כל העולמות שבתוכך וקושר הרוחני בגשמי, וכשאתה מנענע אזה אבר מי הוא המנענע אותו כי אם הבורא ברוך הוא, וזהו את ה' אלהיך תירא, אלהיך דייקא, שהוא תקיף ובעל היכולת ובעל הכחות כולם שהוא בעל של כל הכחות כולם שהוא בעל של כל הכחות שלך, וזהו לא יהיה לך אלהים אחרים כו', כחות אחרים כמאמר הבעש"ט וסרתם ועבדתם אלהים אחרים (דברים י"א, ט"ז), תיכף כשסר ממנו יתברך ומאמונתו שכל כחותי וחיותו הוא הבורא יתברך אזי תיכף נקרא עובד אלהים אחרים.

אחרי שנותן לו השי"ת את הכוח הוא בעל הכוחות ואינם נפרדים ממנו, ומי שאינו יודע דבר זה, או אפילו מי ששוכחו אפילו רגע אחד הרי הוא בבחינת "ועבדתם אלהים אחרים" שעובד כוחות אחרים ח"ו, ובוודאי יש בזה כמה מדריגות בדקות מן הדקות.

ואין דברים אלו אמורים לדעת גודל חומר האיסור והפגם שנעשה על ידי הסחת דעת מדעת זו, אלא שמכאן ניתנה לנו הוראה בשבילנו איך צריך להיות דרך העבודה שלנו לכתחילה, וזה כוונת השפ"א שבשעה שהאדם אינו מודה במציאות זו שהכח מהשי"ת הרי כל הכוחות שהוא משתמש בהם חמס וגזל כפשוטו, שהוא מפרידם וגוזלם ממי שהם שלו ית"ש.

וכן שמעתי מא"ז מו"ר ז"ל על פרשת תשובה והתודה שכתוב אצל גזל, ואמר כי כל עבירה הוא גזל כנ"ל, וכן כתב השפ"א (נשא תרל"א ד"ה אא"ז, מובא בהגהות ב"ב כאן) אא"ז מו"ר ז"ל אמר על מה שנאמר מצוות תשובה והתוודו על הגזילה, כי כל עבירה בכלל גזל, שמי שמחזיר כל הדברים להם יתברך שהוא המחיה הכל הוא בעלים של כל הנבראים ומי שיודע זה אינו חוטא כראוי עכ"ל.

כשאדם משתמש בכוח השי"ת נגד רצונו הרי זה גזל

והוא כמו שכותב הרמ"ק (תומר דבורה פ"א) שעיקר החטא שבעשיית העבירה הוא שאדם אינו מרגיש בשעת החטא שהשם יתברך נותן לו אפילו בשעת מעשה את הכח, אלא שרוצה שלא יעשה החטא ולכן נותן לו הכח, והאדם אינו מרגיש בזה ועובר על רצונו ית', ונמצא חוטא אליו ית'ש בכוחותיו שלו עצמו ית"ש. נמצא כי כל חוטא גזלן הוא, ואין נ"מ באיזה חטא הוא חוטא, ועל כן נקרא השי"ת (פרקי היכלות פי"ח א) מלך 'עלוב', כי שומע חרפתו 'ואינו עלוב' שהרי היה יכול לומר להאדם אם תרצה לחטוא אקח ממך החיות, כדי תחטא בחיות שלי לעשות כנגד רצוני, וממילא ימות מיד בשעת עשיית העבירה⁴.

ופירש זה במה שאמרו חז"ל (ברכות לה, א) "כל הנהנה מעולם הזה בלי ברכה כאילו גוזל אביו ואמו" כו', ואימת שם שהוא חבר לאיש משחית, דהיינו ירבעם בן נבט שהשחית את לבם של השי"ת לאביהם שבשמים כי חיות הכל מהשי"ת, וכשאין אדם יודע זאת הכל גזל. כי ממילא אם נהנה מהעוה"ז בלא ברכה ואינו מאמין שהכל מהשי"ת הרי הוא גזלן.

ו"מלאה הארץ חמס" הוא היפוך (ישעיהו ו, ג) "מלא כל הארץ כבודו", אין דרגה אמצעית בין מלא כל הארץ כבודו לבין מלא הארץ חמס, שהרי ממה נפשך: אם מאמין שהכל מהשי"ת ונותן לו רגע חיות הרי טוב, ואם לאו הרי כל רגע ורגע וכל תנועה ותנועה וכל כח וכל מה שאדם שעושה ונהנה מכח השי"ת - ובאמת הרי גם כל

[4] ספר תומר דבורה - פרק ראשון: מי אל כמוך: המדה הזאת מורה על היות הקב"ה מלך נעלב, סובל עלבון, מה שלא יכילהו רעיון. הרי אין דבר נסתר מהשגחתו בלי ספק, ועוד אין רגע שלא יהיה האדם נזון ומתקיים מכח עליון השופע בו עליו; והרי תמצא שמעולם לא חטא אדם נגדו שלא יהיה הוא באותו הרגע ממש שופע שפע קיומו ותנועת אבריו, ועם היות שהאדם חוטא בכח ההוא לא מנעו ממנו כלל, אלא סובל הקב"ה עלבון כזה להיות משפיע בו כח תנועות אבריו, והוא מוציא אותו כח באותו רגע בחטא ועון ומכעיס והקב"ה סובל. ולא תאמר שאינו יכול למנוע ממנו הטוב ההוא, ח"ו, שהרי בכחו ברגע כמימריה ליבש ידיו ורגליו, כעין שעשה לירבעם (מלכים א' י"ג, ד). ועם כל זה, שהכח בידו להחזיר הכח הנשפע ההוא, והיה לו לומר כיון שאתה חוטא נגדי תחטא בשלך ולא בשלי, לא מפני זה מנע טוב מן האדם ולא סבל עלבון, והשפיע הכח והטיב לאדם טובו. הרי זה עלבון וסבלנות מה שלא יסופר. ועל זה קוראים מלאכי השרת להקב"ה מלך עלוב (פרקי היכלות פכ"ה). והיינו אומרו "מי אל כמוך", אתה אל בעל חסד המטיב, אל בעל כח לינקם ולאסוף את שלך, ועם כל זה אתה סובל ונעלב עד ישוב בתשובה:

מציאותו גוף נפש רוח נשמה הכל נתהווה בכל רגע מהשי"ת - ואם אינו מחזירו להשי"ת - הוא גזלן וזהו בחינה של חמס.

וכפי רצון העולם כן האמת, ועל ידי זה "קץ כל בשר", כי אין להם באמת חיות, כפי שהעולם מחליטים כן יהיה, אם האדם מחליט שיש חיות וקיום להעולם כי החיות שלו מהשי"ת אז יש לעולם קיום ומתמלא כבודו את כל הארץ, אבל אם העולם מהפך את ה'מלא כל הארץ כבודו' ל'מלאה הארץ חמס', הרי זה כאילו הם מגלים דעתם שרצונם שהעולם לא יהיה לו קיום, כי הרי אין מאמינים שהחיות מהשי"ת והרי אי אפשר לעולם להיות לו חיות מבלעדי ה', וממילא הרי דעתם ורצונם בבלתי קיום העולם ובכך הם מסלקים חיותו ית' מהעולם.

וכמו שא"י בזה"ק (ח"א סח ע"א) **"אמר קוב"ה אתון בעיתו לאבחשא עובדי יד",** (אתם רוצים להכחיש את מעשי ידי על ידי גזל ושאר עבירות שאתם עושים), **אנא אשלים רעותא דלכון,** (אני אשלים את רצונכם) **ומחיתו את כל היקום אשר עשיתי מעל פני האדמה" עכ"ל.**

וזהו ע"ד מה שאמר חז"ל (סוטה ה, א) שבבעל גאוה אומר השי"ת **"אין אני והוא יכולים לדור במדור אחד"** וכמו שאומרים חז"ל (ברכות מג, ב) שההולך בקומה זקופה הרי הוא בבחי' כופר בעיקר [כאילו דוחק רגלי השכינה"], כי כתיב **"מלא כל הארץ כבודו"** והיינו כי בעל גאוה השי"ת אינו רוצה להיות עמו יחדיו, וכל מה שעובר עליו אח"כ הרי זה בדרך ממילא, כתוצאה מזה שהקב"ה אינו רוצה להיות עמו, ואע"פ שבסתם בעל עבירה כתיב (ויקרא טז, טז) **"אני ה' השוכן איתם בתוך טומאותם"**.

וענין זה של הסתלקות השכינה מבעל הגאוה אין זה בגדר עונש, אלא שכפי הרצון שלו כן נעשה, הקב"ה אומר לו: אם אתה חושב את עצמך מציאות לעצמך - בוא ונראה כיצד אתה יכול להסתדר לבד, ואף דור המבול על ידי שכפרו באמת שהיא שכל רגע מקבל אדם חיות מהשי"ת - נתנתקו מחיותם, כי כשאדם דבוק תמיד בדעת זו שהוא מקבל חיות מהשי"ת הוא דבוק במקור החיים, ועל ידי ההיפך הוא מנתק עצמו מקור החיות¹⁵.

כמו שכתוב "ותרם התיבה", עיין זוה"ק וז"ל (בראשית סח, ב) וישאו את התיבה ותרם מעל הארץ, רבי אבא פתח "רומה על שמים אלקים על כל הארץ כבודך", וי' לון לחייביא דאינון המאן ומרגיזין למאריהון בכל יומא ובחובביהו דחיין להו לשכינתא מארעא וגרמין דתסתלק מעלמא, ושכינתא אקרי אלקים, ועלח כתיב רומה על השמים אלקים, תא הוי מה כתיב "וישאו את התיבה" דדחיין לה לבר "ותרם מעל הארץ", דלא שריא בעלמא ואסתלקת מנה, וכד אסתלקת מעלמא הא לית מאן דישנח בעלמא ודינא שלמא כדן עלוי כו'. (אוי להם לרשעים שהם חוטאים ומכעיסים לפני הקב"ה בכל יום, ובעוונותיהם דוחים את השכינה מהארץ וגורמים שתסתלק מהעולם, והשכינה נקראת אלקים, ועליה נאמר רומה כו'. בא וראה מה כתוב בפסוק, וישאו את התיבה, שדוחים את השכינה הק' לחוץ, ותרם מעל הארץ, שאינו שורה בארץ ומסתלקת ממנה, וכשמסתלקת מהעולם כביכול אין גילוי השגחתו ית' בעולם והדינים שולטים).

וזהו "לא נח בהם", כי בחינת שבת שהוא נייחא להשם יתברך שאמר ונעשה רצונו וזה נחת רוח להשי"ת ביטול זה שאנו מבטלים עצמינו להשי"ת וזהו הבחינה הפנימית של שבת - **והוא בחינת הדביקות מנבראים להבורא, חסר להם.** שבשבת יש בחינה זו בעצמותה, בחינת האין ובחינת הביטול להשי"ת, ועל ידי זה בשבת

[5] כמו שכתב בסה"ק כתבי קודש (מהמגיד מקו'ניץ אשר כתב מרבתינו הק' הבעש"ט והמגיד ממעזריטש, ע' 16): טל של תחיה נקרא כשאדם מתנשא ומסתכל שיש לו בורא שברא אותו ומקבל ממנו כל חיותו והוא אין נגדו, באמת זו חיותו.

היהודי זוכה בשבת לדביקות להשי"ת, ודביקות זו היא בחינת "אין" [שמרגיש עצמו לאין ממש], וזוכה לבחינה זו של "במקום שאתה מוצא של הקב"ה שם אתה מוצא ענוונותו", ומפרש המגיד ממעזריטש שהכוונה באמרו "גדולתו" כוונתו ע"ד הפסוק (ד"ה - א, כט יא) "לך ה' הגדולה" שהיא מידת החסד, והגדולה שהיא מה שהקב"ה בורא נבראים עד אין קץ ואין חקר, וכדי שלא נחשוב שבזה מגביל כוחו של השי"ת על כן אמר "שם אתה מוצא ענוונותו", שאין זה אלא השפלה בשבילו שמתייחס לעולמות הגשמיים ושוכן בנו בפרט.

ומה שאמרו אף נח שנשתייר אינו כדאי, אף כי התורה מעידה שהיה איש צדיק, פירוש, כי הוא היה אז הצדיק שבדור, יש בחינת צדיק שבדור שהוא בחי' ראש של הדור, וזהו ע"ד שני האופנים, הן שפשוטי העם שהם בחינת רגלים, אם אינם מתקשרים להצדיק אין להם חיות כמו שאין חיות לרגלים מבלעדי החיות שבראש המחיה את כל הגוף, ועל כן נענשו דור המבול שנלקח מהם החיות, אבל ענין זה הוא גם בהיפך, גם בהצדיק, שאם אין התקשרות של הדור אליו - יש גם לו חסרון שחסר לו התכללות בדור.

ובסה"ק תולדות יעקב יוסף (פ' שמות, וע"ע כי תצא סי' י', סו"פ פנחס) הביא שהרה"ק רבי יהודה לייב פיסטינער זי"ע פירש את הפסוק (תהילים יב, ב) "כי אבד חסיד כי פסו אמונים מבני אדם", היינו שעל כן אבד הצדיק, שאין הצדיק במדריגה גבוהה כמו בדורות הקודמים, שזהו מפני שפסו אמונים מבני אדם, כי הפשוטי העם - שאצלם עיקר העבודה הוא אמונה - אין להם בחינה זו של אמונה כראוי ועל ידי זה חסר לצדיק, ואח"כ חלם שאמרו לו בחלומו משמיא, מהיכי תיתי, הא אפשר שהפירוש הוא איפכא, שפסו אמונים מבני אדם בגלל שאבד חסיד, ומסיק התולדות יעקב יוסף שבאמת שני הפירושים אמת כי כל אחד צריך לתלות החסרון בחבירו.

ואפשר לומר שזה הביאור כאן בדברי השפ"א, שבאמת החסרון היה בהם, אבל בדקות מן הדקות גם לו היה איזה חסרון ואשמה בדרגתם, וזהו כדאי' במדרש שהיה עליו טענה מכיון שלא התפלל עליהם שינצלו, ועל ידי זה היה גם לו חסרון, בכך שנמנעה גם ממנו המדריגה הראויה לו, **ומהם לא היה לו להעלות נחת רוח להשם יתברך, כמו שכתוב בהם, אבל מצד עצמו היה איש צדיק.**

ודור הפלגה ידעו שהכל מהשם יתברך, לא היה להם חסרון זה שבידיעה שהכל מהשי"ת, ונקראו יודעים רבונם וכו', החסרון שלהם היה בדרגה גרועה יותר מחמס כי היו יודעים את רבונם ומתכוונים למרוד בו, כמו שפירש רש"י על הפסוק (י, ח) "נמרוד החל להיות גבור בארץ" ומפרש רש"י להמריד את כל העולם על הקב"ה בעצת דור הפלגה, ובפסוק ט' שם איתא "על כן יאמר כנמרוד גבור ציד לפני ה'", ומפרש רש"י על כל אדם מרשיע בעזות פנים יודע רבונו ומתכוין למרוד בו יאמר זה כנמרוד גבור ציד, רק שרצו שיתנהג השם יתברך אתם כרצונם על פי כחות נפרדים, הם רצו שהשי"ת יתנהג עמם כפי רצונם, וכמבואר לעיל שעיקר עבודת האלקים היא לחיות עם בחינה זו שהשי"ת הוא בעל הכוחות כולם ואין כלל בחינת של "כוחות נפרדים" לעצמם וזה צריך להיות עבודת האלקים, וניטל מהם בחינת האחדות, שזה מקור הכוחות, אבל על ידי שהפרידו עצמם מבחי' האחדות על כן ניטל מהם בחינת האחדות ועל ידי זה היתה מפלתם.

כמו שכתוב בפרשת דור הפלגה - ותהי כל הארץ "עם אחד", שמעתי מאא"ז אדמו"ר כי זה על בני ישראל. ותמוה, והפירוש נראה כי מה שהיו מתחדין כאחד, וזה שייך רק לישראל, ואמרו חז"ל (שבת קיח, ב) "כל השומר שבת אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו" כו', אך נקודת שבת שהוא אחדות הנ"ל, שענינה שמחזירים את כל הפרטים שבעולם להשי"ת, ניטל ממי שעובד עבודה זרה בוודאי, רבינו

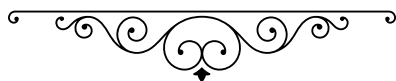
יש חסרון להצדיק פשוטי הדור שאין מקושרים עמו

חטאם של דור הפלגה

האחדות שייכת רק לישראל ששומרים שבת

מפרש שאין הכוונה שיכול אדם לעבוד ע"ז בפועל ויכפרו לו, אלא שעל ידי שמירת שבת נעקר מהאדם הנקודה הפנימית של ע"ז, שהרי כל בחינה זו של ע"ז שענינה שאין מאמין שכל הכוחות הוא של השי"ת, ולכך מי ששומר שבת, זה הבירור שאינו עובד עבודה זרה באמת [ומטעם זה מוחלין לו, כי נתברר שאינו עובד ע"ז].

וכתיב "לא יבצר מהם מאומה כל אשר יזמו לעשות" כו' ולפי פשוטו אינו מובן כלל, וכן היה האמת שנפרדו מהשם יתברך, רק רצונם היה להיות נשאר באחדות לרעה, וניטל מהם, כי אין באפשרי להיות אחדות אלא רק למי שהוא דבוק במקור האחדות, [וזה שאיתא בזוה"ק ענין האחדות על פסוק "מסע שלימה נבנה אך ברזל" כו' לא נשמע⁶, הזוה"ק מפרש (ח"א ע"ד א, ועי' זו"ח ס"ב, ב) כי בבית המקדש הוא תכלית האחדות ולכן אין להשמיע בו קול ברזל שענינו הוא הסט"א הפרדת האחדות, וכשנשמע ניטל האחדות עיין שם, והבן כל זה]. יעזור השי"ת, שכלל ישראל יהיו באחדות ונזכה על ידי זה ש"והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

[6] לשון הפסוק (מלכים א, ז) וְהָיְתָה בְּהִבָּנְתוֹ אָבֶן שְׁלֵמָה מִסֵּעַ נִבְנָה וּמִקְבֹּת וְהִגְרָזוּן כָּל כְּלֵי בְרָזֶל לֹא נִשְׁמַע בְּבִיַּת בְּהִבָּנְתוֹ.

